

Joutsan kunta
Kunnanvirasto
Länsitie 5, PL 20, 19651 Joutsa

Muistutus toimitetaan osoitteeseen: kirjaamo@joutsa.fi

MIELIPIIDE KAAVAEHDOTUKSESTA: ”Joutsan Kirkonkylän osayleiskaava”

Suomen luonnonsuojeluliiton Jyväskylän seudun yhdistys lausuu mielipiteen Joutsan Kirkonkylän osayleiskaavaehdotuksesta.

JOUTSAN KIRKONKYLÄN OSAYLEISKAAVA

Kaavoitus ja maankäyttö ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Kunnat ovat avainasemassa niin ilmastokriisin hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa kuin luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämisessä ja luonnon ennallistamisessa.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on pitkällä tähtäimellä edellytys monien muiden tavoitteiden (ekosysteemipalvelut, kuntalaisten terveys ja viihtyvyys) saavuttamiselle, minkä vuoksi se on huomioitava kuntien kaikissa toiminnoissa.

Suomen luonnon tila on tutkijoiden mukaan hälyttävä: Suomen lajien tuoreimman uhanalaisuusarvioinnin mukaan (v. 2019) noin 22 000 eliölajista 12 % todettiin uhanalaisiksi. Lajien uhanalaistumiskehitystä ei hyvistä tavoitteista huolimatta ole saatu pysäytettyä. Nyt selkärangkaisista lajeista lähes kolmannes on uhanalaisia, ja etenkin linnuilla kehitys on huolestuttava.

Suomen luontotyyppeiden tuoreimman uhanalaisuusarvioinnin mukaan (v. 2018) noin 400 luontotyyppistämme uhanalaisia on noin puolet, 48 %. Huonoin tilanne on perinnebiotoopeilla, joiden kaikki luontotyypit ovat uhanalaisia. Uhanalaisia on yli puolet myös metsien, soiden ja Itämeren rannikon luontotyypeistä. Huolestuttavaa on, että kehityssuunta on yhä arvioitu heikkeneväksi 57 %:lla luontotyypeistä ja paranevaksi vain 5 %:lla.

Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) laatiman laajan arvion mukaan Suomen luonnon monimuotoisuuden heikkenevän kehityksen suunta voidaan vielä kääntää. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että tehokkaimmiksi havaittujen toimenpiteiden mittakaavaa kasvatetaan sekä sitä, että luonnon monimuotoisuus otetaan konkreettisesti ja aidosti huomioon kaikessa päätöksenteossa. Suomen biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman 2012–2020 arvioinnista vastannut tutkijaryhmä pitää välttämättömänä, että Suomessa toteutetaan 2020-luvulla ekologinen siirtymä luonnon monimuotoisuutta vaalivaan kestäväen kehityksen yhteiskuntaan.

[https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luontokadon_pysayttaminen_edellyttaa_eko\(58339\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luontokadon_pysayttaminen_edellyttaa_eko(58339))

Rakentaminen on Suomessa arvioitu kolmanneksi tärkeimmäksi lajien uhanalaistumisen syyksi ja neljänneksi tärkeimmäksi luontotyyppien uhanalaistumisen syyksi. Luontotyyppien uhkatekijöissä merkittävimmät rakentamisen lajit ovat tie- ja rantarakentaminen. Kaavamenettelyyn kulmineituu näin ollen merkittävä vastuu ja vaade luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämistä ja sen luonnon monimuotoisuuden elvyttämisestä.

Perttulanojan luonnonsuojelualue

1. Perttulanojan luonnonsuojelualue tulee korjata SL-merkinnäksi.

Ko. luonnonsuojelualue on olemassaolevana otettava suunnitteluun lähtökohdaksi eikä suunnittelun lähtökohta voi olla tavoite suojelun purkamiseksi. Suojelun purkamiselle ei myöskään ole laissa tarkoitettuja edellytyksiä, koska alueen suojeluarvot ovat edelleen olemassa. Koska kaavakartan merkinnät ovat ratkaisevia arvioitaessa kaavaa ja sen vaikutuksia olemassa olevassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa, ei kaava voi nojata spekulatioihin.

Myös Keski-Suomen ELY-keskus on (lausunto kaavaluonnoksesta (1.7.2020) edellyttänyt kaavamerkinnän korjaamista SL-merkinnäksi. Kohde on valkoselkätikalle VU* tärkeimpiä ruokailu- ja pesimäalueita koko Joutsan kirkonkylän ympäristössä (ks.luontoselvitys).

2. Luontoselvitystä tulee täydentää ennen kaavasunnittelun seuraavaa vaihetta.

”Merkittävimpänä puutteena luontoselvityksen kattavuudessa on pidettävä linnustotiedon perustumista havainnointiin muun selvitystyön ohessa.” (K-S ELY-keskuksen lausunto kaavaluonnoksesta 1.7.2020). Linnuston selvitystyössä tulee hyödyntää myös BirdLifen Tiira-järjestelmän havaintoaineistoa.

3. Riittävän laaja lähiluontoalue keskustan asutuksen keskellä tulee turvata.

Luonto on tärkeä tai erittäin tärkeä neljälle viidestä suomalaisesta ja kodin lähistöllä olevat luontoalueet ovat suomalaisille erittäin tärkeitä (Luontosuhdebarometri v. 2020).

Suojelukohteelle tulee laatia hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka perusteella alueelle kunnostetaan rauhoituspäätöksen mukainen luontopolku. Kylän keskustan tuntumaan saadaan näin arvokas ja elämysellinen luonnon monimuotoisuuden keidas kaikkien iloksi.

Rantarakentamisesta

Kaava-alueen koko ranta tulee rauhoittaa rakentamiselta mahdollisimman laajasti.

Ekologiseen kestävytyteen liittyvän nykytiedon valossa ei rantarakentamista tai muutakaan hajarakentamista enää voida suunnitella ns. entiseen tapaan. Rantojen rakentaminen vie aina tilaa luonnolta sekä aiheuttaa monenlaista häiriötä, esimerkiksi rantavyöhykkeen lajien elämälle kuten lintujen pesinnälle. Rantavyöhykkeet ylläpitävät erityisen monimuotoista luonnonkirjoa, sillä ne ovat veden ja kuivan maan kohtaamispaikkoja, joilla elinot vaihtelevat ankarista suotuisiin. Rantojen vyöhykkeisyydestä johtuen pienilläkin alueilla elää paljon erilaisia, erilaisiin oloihin sopeutuneita lajeja. Rannat ovat myös monien uhanalaisten

lajien ensisijainen elinympäristö. Ranta-alueet ja rantavedet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä kohteita, jotka tulee säilyttää mahdollisimman luonnontilaisina.

Ranta-alueelle voidaan suunnitella asukkaiden virkistäytymistä ja elämyksiä varten luontopolku.

Sillanlahden asuinalue

Kaavaehdotukseen nyt merkitty Sillanlahden eteläisempi uusi pientaloalue toteutuessaan selkeästi vaarantaisi alueen luontoarvoja. Tämän vuoksi rakentaminen tulee rajoittaa suunnitellun tielinjan länsipuolelle. Myös Keski-Suomen ELY-keskus on lausunnossaan kaavaluonnoksesta (1.7.2020) kannattanut tätä.

Luontoselvityksen mukaan Sillanlahti on luontoarvoiltaan kaava-alueen merkittävimpiä alueita. Sen rannoilla on tavattu valkoselkätikkaa VU* sekä liito-oravaa Dir IV, NT. Lahdella lisääntyvät luontodirektiivin IV-liitteen lajeista täplä- ja lummelampikorento ja se on myös viitasammakon merkittävä kutupaikka; myös viitasammakko on luontodirektiivi IV-liitteen laji. Sillanlahti on myös linnustollisesti arvokkain alue, jossa elävät tukkakoskelo EN, isokoskelo VU, silkkiuikku NT ja kaulushaikara Dir I. Linnustolle tärkein suojelukeino on jättää alueelle riittävästi rakentamatonta rantaa.

Sillanlahden länsireunassa on myös pieni kuvio liito-oravalle sopivaa varttunutta sekametsää.

Myllynlahti ja Myllynkoski

Alueelle tulisi perustaa luonnonsuojelualue, kuten luontoselvitys ehdottaa. Sillanlahden ja Myllynlahden välinen Myllynkoski sivu-uomineen tervaleppäluhtineen on erityisen arvokas luontokohde, jolla tavataan säännöllisesti valkoselkätikkoja VU*. Myllynkosken alapuolella olevassa rantametsässä elää edelleen liito-orava Dir IV, NT. Vesiruovikoissa pesii muutamia silkkiuikkupareja ja rantavyöhykkeessä on paikoin viitasammakon Dir IV kutualueita. Myllynlahden rannan tulvametsästä löytyi paljon liito-oravan papanoita ja useita lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi tulkittavia kolohaapoja.

Huttulan/Mämmilän rantapellot

Rantapelloille ei tule sallia rakentamista seuraavista syistä:

1. Kaavalla osoitettu uusi loma-asuntoalue rajoittuu Angesselkä-Puttolanselkä Natura 2000 -alueeseen, joka on SPA-alue eli lintudirektiivin mukainen erityinen suojelualue. Rannan kasvillisuus tarjoaa ravintoa sekä suojaa linnuille eikä siihen näin ollen tule rakentamalla koskea. Kaavaselosteen vaikutusarvioinnissa todetaan alueen rakentumisella olevan vaikutuksia rannan kasvillisuuteen sekä vesikasvillisuuteen rannan tuntumassa. Ks. myös aiemmin kappale "Rantarakentamisesta".
2. Maisemaselvityksessä on todettu, että maisemakuvallisesti tärkeät, avoimet peltomaisemat suositellaan säilyttämään mahdollisimman avoimina, erityisesti Huttulan

peltomaisema sekä Joutsan talomuseon läheiset pellot. Kaavaselosteen mukaan rakentaminen muuttaisi peltomaiseman luonnetta tällä rannan osuudella. Peltomaisema kuuluu maakunnan kulttuuriympäristön vetovoima-alueeseen ja se tulee tästä syystä säilyttää maisemakuvallisesti ennallaan. Suunnittelussa tulee huomioida maakuntakaavan kulttuuriympäristön vetovoima-alueen tavoite hyödyntää kulttuuriympäristön monimuotoisuutta ja edistää kulttuuriympäristöjen kestäväää käyttöä ja hoitoa.

Pertunmaantien jalankulku- ja pyörätie

Jalankulku- ja pyörätie tulisi kaavoittaa Pertunmaantiellä myös Kangasniementien ja Savontien väliselle osuudelle. Se mahdollistaa turvallisen kulun Sillanlahden ja Rautamäen suunnasta Kangasniementien työpaikka-alueelle sekä Valklammen ulkoilualueelle. Yleisestikin jalankulku- ja pyöräilyliikkumisen edistäminen ja niiden esteiden poistaminen palvelee asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia (liikkumisen lisääminen, liikkumisen turvallisuus, vähemmän autoliikennettä = mm. vähemmän melua, ilmansaasteita, kasvihuonepäästöjä, mikromuoveja, vähemmän tieinfran kunnostustarvetta, vähemmän tarvetta esim. parkkipaikoille)

Luontoselvityksen kattavuus

Aiemmin mainitun linnustoselvityksen lisäksi myös muut luontoselvitykseen kirjatut luontoselvitystarpeet tulee toteuttaa, jotta kaava-alueen luontoarvot ovat mahdollisimman hyvin selvillä. Samassa yhteydessä tulee arvioida ja tarvittaessa tehdä luontoselvityksen muiden tietojen päivitys, sillä luontoselvityksen laadinnan jälkeen on valmistunut uudet sekä luontotyyppien että lajien valtakunnalliset uhanalaisuusarviointit.

Jyväskylässä 12.2.2021

SLL:n Jyväskylän seudun yhdistys

Hanna Jyske, puheenjohtaja

hannajy@gmail.com
gsm 040 5755 198

Heikki Susiluoma, varapuh.joht.

heikki.susiluoma@ekoportti.fi
gsm 040 5504944